Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 5. maja 2022*

„Predhodno odločanje – Člen 20 PDEU – Državljanstvo Evropske unije – Državljan Unije, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja – Prošnja za izdajo dovoljenja za prebivanje družinskega člana, ki je državljan tretje države – Zavrnitev – Obveznost zadostnih sredstev državljana Unije – Obveznost zakoncev, da živita skupaj – Mladoletni otrok, državljan Unije – Nacionalna zakonodaja in praksa – Dejansko uresničevanje bistva pravic, podeljenih državljanom Unije – Onemogočenje“

V združenih zadevah C-451/19 in C-532/19,

katere predmet sta predloga za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ju je vložilo Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (vrhovno sodišče Kastilije-Manče, Španija) z odločbama z dne 29. aprila 2019 in z dne 17. junija 2019, ki sta na Sodišče prispeli 12. junija 2019 in 11. julija 2019 v postopkih

Subdelegación de Gobierno en Toledo

proti

XU (C-451/19),

QP (C-532/19),

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi C. Lycourgos (poročevalec), predsednik senata, S. Rodin, J.-C. Bonichot, sodnika, L. S. Rossi in O. Spineanu-Matei, sodnici,

generalni pravobranilec: P. Pikamäe,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za špansko vlado sprva M. J. Ruiz Sánchez in S. Jiménez García, agenta, nato M. J. Ruiz Sánchez, agentka,

* Jezik postopka: španščina.

– za Evropsko komisijo J. Baquero Cruz in E. Montaguti, agenta,

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 13. januarja 2022

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predloga za sprejetje predhodne odločbe se nanašata na razlago člena 20 PDEU.

2 Ta predloga sta bila vložena v okviru sporov med Subdelegación del Gobierno en Toledo (poddelegacija vlade v Toledu, Španija; v nadaljevanju: poddelegacija) in osebama XU oziroma QP, ker jima je poddelegacija zavrnila prošnji za izdajo dovoljenja za prebivanje kot družinskima članoma državljana Unije.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 Člen 2 Direktive Sveta 2003/86/ES z dne 22. septembra 2003 o pravici do združitve družine (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 6, str. 224) določa:

„V tej direktivi:

[…]

(c) ‚sponzor' pomeni državljana tretje države, ki zakonito biva v državi članici in prosi za združitev s svojimi družinskimi člani, ali čigar družinski člani prosijo za združitev z njim/njo;

[…]"

4 Člen 3 te direktive določa:

„1. Ta direktiva se uporablja, če ima sponzor dovoljenje za prebivanje države članice, ki velja za obdobje enega leta ali več in ima realne možnosti, da pridobi pravico do stalnega prebivanja, če so člani njegove družine državljani tretje države s kakršnim koli statusom.

[…]

3. Ta direktiva se ne uporablja za družinske člane državljana Unije.

[…]"

5 Člen 4(1) navedene direktive določa:

„Države članice na podlagi te direktive in v skladu s pogoji, določenimi v Poglavju IV in členu 16, dovolijo vstop in bivanje naslednjim družinskim članom:

[…]

(c) mladoletnim otrokom, vključno s posvojenimi otroki sponzorja, če ima sponzor skrbništvo nad otroki in te otroke vzdržuje. Države članice lahko dovolijo združitev otrok, za katere je skrbništvo deljeno, pod pogojem, da drugi skrbnik za to da svoje soglasje;

[…]“

Špansko pravo

6 Člen 32 ustave določa:

„1. Moški in ženska imata pravico skleniti zakonsko zvezo, ki temelji na enakopravnosti.

2. Zakon ureja oblike zakonske zveze, starost in sposobnost za sklenitev zakonske zveze, pravice in obveznosti zakoncev, razloge za prenehanje in razvezo ter njihove učinke.“

7 Člen 68 Código Civil (civilni zakonik) določa:

„Zakonca morata živeti skupaj ter si zagotoviti zvestobo in medsebojno pomoč. Poleg tega morata deliti domače obveznosti ter skrb za prednike in potomce ter druge vzdrževane osebe.“

8 Člen 70 tega zakonika določa:

„Zakonca sporazumno določita kraj skupnega prebivališča, v primeru nestrinjanja pa o tem odloči sodišče, ki upošteva interes družine.“

9 Člen 110 navedenega zakonika določa:

„Oče in mati, tudi če ne izvajata starševske skrbi, morata poskrbeti za svoje mladoletne otroke in sta zanje dolžna plačevati preživnino.“

10 Člen 154 civilnega zakonika določa:

„Nad mladoletniki, ki še nimajo popolne poslovne sposobnosti, se izvaja starševska skrb.

[…]“

11 Člen 1 Real Decreto 240/2007, sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión Europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo (kraljeva uredba 240/2007 z dne 16. februarja o vstopu, prostem gibanju in prebivanju državljanov držav članic Evropske unije in drugih držav podpisnic

Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru v Španiji) z dne 16. februarja 2007 (BOE št. 51, z dne 28. februarja 2007) v različici, ki se uporablja v sporu o glavni stvari (v nadaljevanju: kraljeva uredba 240/2007), določa:

„1. Ta kraljeva uredba ureja pogoje za uresničevanje pravice do vstopa in izstopa, prostega gibanja, prebivanja, stalnega prebivanja in dela v Španiji za državljane drugih držav članic Evropske unije in drugih držav podpisnic Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru ter omejitve zgoraj navedenih pravic zaradi javnega reda, javne varnosti ali javnega zdravja.

2. Vsebina te kraljeve uredbe ne posega v določbe posebnih zakonov ali mednarodnih pogodb, katerih podpisnica je [Kraljevina Španija].“

12 Člen 2 te kraljeve uredbe določa:

„Ta kraljeva uredba se pod v njej določenimi pogoji uporablja tudi za družinske člane državljana druge države članice Evropske unije ali druge države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru ne glede na njihovo državljanstvo, če ga spremljajo ali so se mu pridružili, naštete v nadaljevanju:

(a) zakonec, če ne pride do dogovora o neveljavnosti ali ugotovitve neveljavnosti zakonske zveze, razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti;

[…]

(c) njegovi potomci v ravni črti, ki so mlajši od 21 let ali so starejši, vendar jih ta vzdržuje ali so poslovno nesposobni, in taki potomci zakonca ali registriranega partnerja, če ne pride do dogovora o neveljavnosti ali ugotovitve neveljavnosti zakonske zveze, razveze zakonske zveze ali prenehanja življenjske skupnosti oziroma če vpis partnerstva ni bil razveljavljen;

[…]“

13 Člen 7 navedene kraljeve uredbe določa:

„1. Vsak državljan Unije ali državljan druge države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru ima pravico do prebivanja na ozemlju Španske države za več kot tri mesece, če:

[…]

(b) ima dovolj sredstev zase in za svoje družinske člane, da med njegovim prebivanjem ne bo postal breme sistema socialne pomoči v Španiji, in če ima celovito zdravstveno zavarovanje v Španiji; ali

[…]

(d) je družinski član, ki spremlja ali se je pridružil državljanu Unije ali druge države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, ki izpolnjuje pogoje, navedene v točkah (a), (b) ali (c).

2. Pravica do prebivanja, predvidena v odstavku 1, se razširi na družinske člane, ki niso državljani države članice in ki spremljajo ali so se pridružili državljanu Unije ali druge države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru, pod pogojem, da takšen državljan Unije izpolnjuje pogoje, navedene v odstavku 1(a), (b) ali (c).

[…]

7. Za zadostna sredstva za preživljanje ni mogoče določiti fiksnega zneska, zato je treba upoštevati osebni položaj državljanov države članice Evropske unije ali druge države podpisnice Sporazuma o Evropskem gospodarskem prostoru. Ta znesek nikakor ne sme biti višji od ravni finančnih sredstev, pod katero Španci prejemajo socialno pomoč, ali od zneska najnižje pokojnine iz socialnega zavarovanja.“

14 Člen 8(1) te kraljeve uredbe določa:

„Družinski člani državljana države članice Evropske unije ali druge države podpisnice Sporazuma o evropskem gospodarskem prostoru iz člena 2 te kraljeve uredbe, ki niso državljani ene od teh držav, lahko, če spremljajo tega državljana ali se mu pridružijo, prebivajo v Španiji več kot tri mesece, pri čemer morajo oddati vlogo za ‚dovoljenje za prebivanje družinskega člana državljana Unije‘ in to dovoljenje pridobiti.“

Spora o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

Zadeva C-451/19

15 XU, ki ima venezuelsko državljanstvo, se je rodil 19. septembra 2001 v Venezueli. Njegova mati, venezuelska državljanka, je imetnica *Tarjeta de Residencia Comunitaria* (dovoljenje za prebivanje v Skupnosti) in s svojim otrokom od leta 2004 živi v Španiji.

16 Sodnik za družinske zadeve Venezuele ji je 20. januarja 2011 dodelil izključno pravico do varstva in vzgoje.

17 Mati XU je 6. septembra 2014 v El Viso de San Juan (Španija) sklenila zakonsko zvezo s španskim državljanom, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja v Uniji.

18 Zakonca od 12. decembra 2008 skupaj živita v kraju El Viso de San Juan. V tej zvezi se jima je 24. julija 2009 rodil otrok, ki ima špansko državljanstvo.

19 Očim XU je 28. septembra 2015 v skladu s členom 2(c) kraljeve uredbe 240/2007 za XU vložil prošnjo za pridobitev dovoljenja za začasno prebivanje družinskega člana državljana Unije.

20 Ta prošnja je bila zavrnjena z obrazložitvijo, da očim XU ni dokazal, da ima – kot se to zahteva s členom 7 kraljeve uredbe 240/2007 – dovolj sredstev zase in za svoje družinske člane. Upoštevan je bil le gospodarski položaj očima XU.

21 Poddelegacija je 28. januarja 2016 potrdila zavrnitev prošnje, ki jo je vložil očim XU. Ta očim je zoper to odločbo vložil tožbo v upravnem sporu pri Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 1 de Toledo (upravno sodišče št. 1 v Toledu, Španija).

22 To sodišče je njegovi tožbi ugodilo, ker je menilo, da se člen 7 kraljeve uredbe 240/2007 v obravnavani zadevi ne uporablja, saj očim XU ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja v Uniji.

23 Poddelegacija je zoper sodbo navedenega sodišča vložila pritožbo pri predložitvenem sodišču.

24 To sodišče poudarja, da je Tribunal Supremo (vrhovno sodišče, Španija) v sodbi z dne 1. junija 2010 razsodilo, da se kraljeva uredba 240/2007 uporablja za španske državljane – ne glede na to, ali so na ozemlju Unije uresničevali pravico do prostega gibanja – in za njihove družinske člane, ki so državljani tretjih držav.

25 Sprašuje se, ali člen 20 PDEU ne nasprotuje španski praksi, ki španskemu državljanu, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja v Uniji in ki želi pridobiti dovoljenje za prebivanje za otroka, državljana tretje države, njegove žene, ki je prav tako državljanka tretje države in ki ima izključno pravico do varstva in vzgoje, nalaga, da predloži dokazilo, da ima dovolj finančnih sredstev zase in za svoje družinske člane, da ne bi postali breme sistema socialne pomoči in zavarovanja za kritje zdravstvenih tveganj. Natančneje, poudarja, da bi lahko bila ta sistematična zahteva, brez možnosti prilagoditve posebnim položajem, v nasprotju s tem členom 20, če bi zaradi nje ta španski državljan moral zapustiti ozemlje Unije.

26 Predložitveno sodišče pa meni, da bi se glede na španske predpise, ki se uporabljajo za zakonsko zvezo, to lahko zgodilo. Poudarja namreč, da pravica do skupnega življenja izhaja iz vsebine člena 32 ustave. Poleg tega člena 68 in 70 civilnega zakonika določata, da morata zakonca živeti skupaj, si morata biti zvesta in si medsebojno pomagati ter sporazumno določiti kraj skupnega prebivališča. Obveznost zakoncev, da živita skupaj, se na podlagi španskega prava razlikuje od zgolj odločitve zaradi smotrnosti ali udobja.

27 Po mnenju predložitvenega sodišča teh obveznosti ne bi bilo mogoče izpolniti, če bi bilo zakonito prebivanje mladoletnega otroka zakonca španskega državljana, kadar sta državljana tretje države, odvisno od ekonomskih meril. Zavrnitev priznanja pravice do prebivanja XU naj bi njegovemu očimu nalagala, da z ženo zapusti ozemlje Unije, kot edini način spoštovanja obveznosti skupnega prebivanja zakoncev, ki jo določa nacionalno pravo. Da bi se prišlo do tega sklepa, naj ne bi bilo potrebno, da se zakonca po sodni poti prisili, da živita skupaj.

28 Poleg tega naj odhod XU in njegove matere z ozemlja Unije ne bi zahteval le, da njen mož, ampak tudi mladoletni otrok, španski državljan, ki izhaja iz njune zveze, zapusti ozemlje Unije kot celoto, tako da bi lahko starši v skladu s členoma 110 in 154 civilnega zakonika skupaj izvrševali roditeljsko pravico v zvezi s svojim otrokom in izpolnjevali preživninsko obveznost.

29 Poleg tega predložitveno sodišče meni, da se člen 20 PDEU vsekakor krši s prakso španske države, v skladu s katero se državljanu tretje države avtomatično zavrne, da bi se v okviru družine združil s španskim državljanom, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, samo zato, ker ta državljan nima zadostnih sredstev, ne da bi organi preučili, ali med tem državljanom Unije in državljanom tretje države obstaja tako razmerje odvisnosti, da bi bil, če se zadnjenavedenemu zavrne priznanje izvedene pravice do prebivanja, navedeni državljan Unije dejansko prisiljen zapustiti ozemlje Unije kot celoto.

30 Predložitveno sodišče meni, da je poddelegacija XU zavrnila dovoljenje za prebivanje zgolj zato, ker zakonec njegove matere nima zadostnih sredstev, ne da bi preučila posebne okoliščine zadevne zakonske zveze, ki kažejo na to, da so se vsi družinski člani – zlasti XU, ki že dolgo prebiva na španskem ozemlju, kjer se v celoti šola – močno poklicno in zasebno vključili v življenje v Španiji.

31 V teh okoliščinah je Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (vrhovno sodišče Kastilije-Manče, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ali ob upoštevanju člena 68 civilnega zakonika, ki določa obveznost, da zakonci živijo skupaj, zahteva – da mora španski državljan, ki ni uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, izpolnjevati zahteve iz člena 7(1) kraljeve uredbe 240/2007, zato da se mladoletnemu otroku, državljanu tretje države, zakonca, ki je državljan tretje države, prizna pravica do prebivanja v skladu s členom 7(2) [te kraljeve uredbe], če ti pogoji niso izpolnjeni – lahko pomeni kršitev člena 20 PDEU, če mora španski državljan zaradi zavrnitve te pravice zapustiti ozemlje Unije v celoti?

2. Ali člen 20 PDEU, ne glede na zgoraj navedeno in na odgovor na prvo vprašanje, ob upoštevanju prakse Sodišča, v katero med drugim spada sodba z dne 8. maja 2018, K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji) (C-82/16, EU:C:2018:308), nasprotuje praksi španske države, v skladu s katero se avtomatično uporabi ureditev iz člena 7 kraljeve uredbe 240/2007, in sicer, da se zavrne dovoljenje za prebivanje državljanu tretje države, ki je mladoletni otrok zakonca, ki je državljan tretje države, od državljana Unije, ki nikoli ni uresničeval pravice do prostega gibanja (pri čemer imata slednja mladoletnega otroka, španskega državljana, ki tudi nikoli ni uresničeval svoje pravice do prostega gibanja), samo in izključno iz razloga, da državljan Unije ne izpolnjuje pogojev, določenih v tem členu, ne da bi se konkretno in posamično preučilo, ali med tem državljanom Unije in državljanom tretje države obstaja razmerje odvisnosti, ki je tako, da se iz katerega koli razloga in glede na obstoječe okoliščine državljan Unije, če se državljanu tretje države zavrne pravica do prebivanja, ne more ločiti od družinskega člana, ki je od njega odvisen, in mora zapustiti ozemlje Unije, in ali to velja še toliko bolj, če sta španski državljan in njegov zakonec, državljan tretje države, tudi roditelja mladoletnega otroka, španskega državljana, ki bi bil lahko prisiljen zapustiti ozemlje Španije, saj bi sledil staršem?“

Zadeva C-532/19

32 QP, perujski državljan, je 25. septembra 2015 sklenil zakonsko zvezo s špansko državljanko, ki ni nikoli uresničevala svoje pravice do prostega gibanja v Uniji. QP in njegova žena sta roditelja hčere, ki ima špansko državljanstvo in je bila rojena 11. avgusta 2012.

33 QP je 2. oktobra 2015 vložil prošnjo za pridobitev dovoljenja za prebivanje družinskega člana državljana Unije, h kateri je med drugim priložil pogodbo svoje žene o zaposlitvi za nedoločen čas in več plačnih listov.

34 Med preiskavo spisa je poddelegacija opozorila na obstoj treh kazenskih obsodb, sprejetih zoper QP, z dne 7. septembra, 25. oktobra in 16. novembra 2010, prvo in tretjo zaradi vožnje vozila brez vozniškega dovoljenja, drugo pa zaradi vožnje pod vplivom alkohola, in ga pozvala, naj predloži svoje stališče, kar je tudi storil.

35 Poddelegacija je 14. decembra 2015 prošnjo QP zavrnila z obrazložitvijo, da ne izpolnjuje pogojev iz kraljeve uredbe 240/2007, saj ima v Španiji kazensko evidenco ter njegova žena nima dovolj finančnih sredstev zase in za svoja družinska člana. Poddelegacija je upoštevala le dohodke žene QP.

36 Poddelegacija je 1. februarja 2016 potrdila zavrnitev prošnje, ki jo je vložil QP. Ta je zoper to odločbo vložil tožbo pri Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 2 de Toledo (upravno sodišče št. 2 v Toledu, Španija), ki je njegovi tožbi ugodilo.

37 Poddelegacija se je zoper sodbo, ki jo je izdalo to sodišče, pritožila pri predložitvenem sodišču.

38 To sodišče poudarja, da bi zavrnitev podelitve pravice do prebivanja QP njegovo ženo zavezovala, da zapusti ozemlje Unije, saj naj bi šlo za edini način za uresničevanje pravice in obveznosti do skupnega življenja, ki ju določa špansko pravo.

39 Predložitveno sodišče poleg tega meni, da so španski organi prošnjo QP zavrnili le zato, ker njegova žena ni imela zadostnih sredstev, ne da bi preučili posebne okoliščine zadevne zakonske zveze. Španska država naj bi se za zavrnitev dovoljenja za prebivanje državljanu tretje države kot družinskemu članu državljana Unije oprla izključno in avtomatično na nezadostnost lastnih sredstev za preživljanje španskega državljana, kar bi bilo kot tako mogoče šteti za prakso, ki je v nasprotju s členom 20 PDEU.

40 V teh okoliščinah je Tribunal Superior de Justicia de Castilla-La Mancha (vrhovno sodišče Kastilije-Manče, Španija) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ti vprašanji:

„1. Ob upoštevanju tega, da člen 68 civilnega zakonika določa obveznost, da zakonci živijo skupaj, ali lahko zahteva, da mora španski državljan, ki ni uresničeval pravice do prostega gibanja, izpolnjevati zahteve iz člena 7(1) kraljeve uredbe 240/2007 kot nujni pogoj, da se njegovemu zakoncu, ki je državljan tretje države, prizna pravica do prebivanja v skladu s členom 7(2)[te kraljeve uredbe], če ti pogoji niso izpolnjeni, pomeni kršitev člena 20 PDEU, če mora španski državljan zaradi zavrnitve te pravice zapustiti ozemlje Unije v celoti?

2. Ali člen 20 PDEU, ne glede na zgoraj navedeno in na odgovor na prvo vprašanje, ob upoštevanju sodne prakse Sodišča, v katero med drugim spada sodba z dne 8. maja 2018, K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji) (C-82/16, EU:C:2018:308), vsekakor nasprotuje praksi španske države, v skladu s katero se avtomatično uporabi ureditev iz člena 7 kraljeve uredbe 240/2007, in sicer, da se zavrne dovoljenje za prebivanje družinskemu članu državljana Unije, ki nikoli ni uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, ker državljan Unije ne izpolnjuje pogojev, določenih v tem členu, ne da bi se konkretno in posamično preučilo, ali med tem državljanom Unije in državljanom tretje države obstaja razmerje odvisnosti, ki je tako, da se iz katerega koli razloga in glede na obstoječe okoliščine državljan Unije, če se državljanu tretje države zavrne pravica do prebivanja, ne more ločiti od družinskega člana, od katerega je odvisen, in mora zapustiti ozemlje Unije?“

41 S sklepom predsednika Sodišča z dne 16. aprila 2020 sta bili zadevi C-451/19 in C-532/19 združeni za nadaljevanje postopka.

Vprašanja za predhodno odločanje

Drugo vprašanje v zadevah C-451/19 in C-532/19

42 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v zadevah C-451/19 in C-532/19, ki ga je treba preučiti najprej, v bistvu sprašuje, ali je treba člen 20 PDEU razlagati tako, da nasprotuje temu, da država članica zavrne prošnjo za združitev družine v korist državljana tretje države, družinskega člana državljana Unije, ki ima državljanstvo te države članice in ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, samo zato, ker ta državljan Unije nima dovolj sredstev zase in za tega družinskega člana, da ne bi postal breme za nacionalni sistem socialne pomoči, ne da bi se preučilo, ali med navedenim državljanom Unije in navedenim družinskim članom obstaja tako razmerje odvisnosti, da bi bil v primeru zavrnitve priznanja izvedene pravice do prebivanja zadnjenavedenemu isti državljan Unije prisiljen zapustiti ozemlje Unije v celoti in bi mu bilo tako onemogočeno dejansko uresničevanje bistva pravic, ki so mu podeljene z njegovim statusom državljana Unije.

43 Na prvem mestu je treba poudariti, da se pravo Unije načeloma ne uporablja za prošnjo za združitev družine državljana tretje države z njegovim družinskim članom, državljanom države članice, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, in da zato načeloma ne nasprotuje ureditvi države članice, na podlagi katere je taka združitev družine pogojena z zadostnimi sredstvi, kot je opisano v prejšnji točki (sodba z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 33).

44 Vendar je treba na drugem mestu opozoriti, da lahko sistematična naložitev takega pogoja brez kakršne koli izjeme pomeni kršitev izvedene pravice do prebivanja, ki jo je treba na podlagi člena 20 PDEU v zelo posebnih položajih priznati državljanu tretje države, ki je družinski član državljana Unije (sodba z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 34).

45 Obstajajo namreč zelo posebni položaji, v katerih je kljub dejstvu, da sekundarne zakonodaje o pravici do prebivanja državljanov tretjih držav ni mogoče uporabiti in da zadevni državljan Unije ni uresničeval pravice do prostega gibanja, pravico do prebivanja vseeno treba priznati državljanu tretje države, družinskemu članu tega državljana, saj bi bil sicer s tem državljanstvu Unije odvzet polni učinek, če bi bil zaradi zavrnitve te pravice ta državljan dejansko prisiljen zapustiti ozemlje Unije kot celoto in bi bil tako prikrajšan za dejansko uresničevanje bistva pravic, podeljenih s statusom državljana Unije (sodbi z dne 8. marca 2011, Ruiz Zambrano, C-34/09, EU:C:2011:124, točke od 42 do 44, in z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 39).

46 Zavrnitev podelitve pravice do prebivanja državljanu tretje države pa lahko ogrozi polni učinek državljanstva Unije samo, če obstaja med tem državljanom tretje države in državljanom Unije, njegovim družinskim članom, tako razmerje odvisnosti, da povzroči, da je ta državljan Unije prisiljen spremljati zadevnega državljana tretje države in zapustiti ozemlje Unije kot celoto (sodbi z dne 8. maja 2018, K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji), C-82/16, EU:C:2018:308, točka 52, in z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 40).

47 Iz tega sledi, da je lahko državljan tretje države do priznanja izvedene pravice do prebivanja na podlagi člena 20 PDEU upravičen, le če bi bila v primeru nepriznanja take pravice do prebivanja tako ta državljan kot državljan Unije, ki je njegov družinski član, prisiljena zapustiti ozemlje Unije. Zato je priznanje take izvedene pravice do prebivanja mogoče le takrat, kadar državljan tretje države, ki je družinski član državljana Unije, ne izpolnjuje pogojev za pridobitev pravice do prebivanja v državi članici, katere državljan je ta državljan, na podlagi drugih določb in zlasti na podlagi nacionalne ureditve, ki se uporablja za združitev družine (sodba z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 41).

48 Ko pa se ugotovi, da državljanu tretje države, ki je družinski član državljana Unije, na podlagi nacionalnega prava ali sekundarne zakonodaje Unije ni mogoče priznati nobene pravice do prebivanja, je posledica dejstva – da med tem državljanom in tem državljanom Unije obstaja tako razmerje odvisnosti, da bi bil navedeni državljan Unije v primeru odstranitve njegovega družinskega člana, državljana tretje države, z ozemlja Unije prisiljen zapustiti ozemlje Unije v celoti – to, da člen 20 PDEU zadevno državo članico načeloma obvezuje, da mu prizna izvedeno pravico do prebivanja (sodba z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 42).

49 Na tretjem mestu, čeprav je res, da je Sodišče že priznalo, da izvedena pravica do prebivanja, ki izhaja iz člena 20 PDEU, ni absolutna in da lahko države članice zavrnejo njeno priznanje v nekaterih posebnih okoliščinah, pa je tudi presodilo, da člen 20 PDEU državam članicam ne dovoljuje, da uvedejo izjemo od izvedene pravice do prebivanja, ki jo določa ta člen in ki naj bi bila povezana z zahtevo, da mora imeti zadevni državljan Unije zadostna sredstva. Če bi se namreč državljanu tretje države, ki je družinski član državljana Unije, izvedena pravica do prebivanja na ozemlju države članice, katere državljanstvo ima ta državljan, zavrnila zgolj zato, ker ta nima zadostnih sredstev, čeprav med navedenim državljanom in tem državljanom tretje države obstaja tako razmerje odvisnosti, kot je opisano v točki 46 te sodbe, bi to pomenilo poseg v dejansko izvrševanje bistva pravic, ki izhajajo iz statusa državljana Unije, ki ne bi bil sorazmeren glede na cilj, ki se želi doseči s takim pogojem v zvezi s sredstvi, in sicer zaščititi javne finance zadevne države članice (sodba z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točke 44 in od 46 do 48).

50 Iz tega sledi, da člen 20 PDEU – kadar med državljanom Unije in državljanom tretje države, ki je njegov družinski član, obstaja razmerje odvisnosti v smislu točke 46 te sodbe – nasprotuje temu, da država članica določi izjemo od izvedene pravice do prebivanja, ki je s tem členom priznana temu državljanu tretje države, samo zato, ker ta državljan Unije nima zadostnih sredstev (sodba z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 49).

51 Zato lahko obveznost, da mora državljan Unije imeti dovolj sredstev zase in za svojega družinskega člana, državljana tretje države, ogrozi polni učinek člena 20 PDEU, če vodi do tega, da mora ta državljan zapustiti ozemlje Unije kot celoto in da je zaradi obstoja razmerja odvisnosti med navedenim državljanom in državljanom Unije zadnjenavedeni dejansko prisiljen spremljati tega državljana tretje države in tako tudi sam zapustiti ozemlje Unije (sodba z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 50).

52 Nazadnje je treba glede na dejansko stanje v postopku v glavni stvari v zadevi C-532/19 opozoriti, da člen 20 PDEU ne vpliva na možnost držav članic, da se sklicujejo na izjemo od izvedene pravice do prebivanja, ki izhaja iz tega člena in je povezana z vzdrževanjem javnega reda in varovanjem javne varnosti (sodbi z dne 13. septembra 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, točka 81, in z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 44).

53 Vendar zavrnitev pravice do prebivanja, ki temelji na tem razlogu, ne more temeljiti le na predkaznovanosti zadevne osebe. Po potrebi lahko izhaja le iz konkretne ocene vseh upoštevnih okoliščin primera ob upoštevanju načela sorazmernosti, temeljnih pravic, katerih spoštovanje zagotavlja Sodišče, in po potrebi največje koristi otroka zadevnega državljana tretje države (glej v tem smislu sodbi z dne 13. septembra 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, točka 85, in z dne 8. maja 2018, K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji), C-82/16, EU:C:2018:308, točka 93). Tako lahko pristojni nacionalni organ upošteva zlasti resnost storjenih kaznivih dejanj in stopnjo strogosti teh obsodb ter obdobje med datumom njihove razglasitve in datumom odločitve tega organa. Kadar razmerje odvisnosti med tem državljanom tretje države in mladoletnim državljanom Unije izhaja iz dejstva, da je prvi eden od staršev drugega, je treba upoštevati tudi starost tega otroka in njegovo zdravstveno stanje ter njegov družinski in ekonomski položaj (sodbi z dne 13. septembra 2016, CS, C-304/14, EU:C:2016:674, točka 42, in z dne 13. septembra 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, točka 86).

54 Glede na zgornje preudarke je treba na drugo vprašanje v zadevah C-451/19 in C-532/19 odgovoriti, da je treba člen 20 PDEU razlagati tako, da nasprotuje temu, da država članica zavrne prošnjo za združitev družine, vloženo v korist državljana tretje države, družinskega člana državljana Unije, ki ima državljanstvo te države članice in ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, samo zato, ker ta državljan Unije nima dovolj sredstev zase in za tega svojega družinskega člana, da ne bi postal breme za nacionalni sistem socialne pomoči, ne da bi se preučilo, ali med navedenim državljanom Unije in navedenim družinskim članom obstaja tako razmerje odvisnosti, da bi bil v primeru zavrnitve priznanja izvedene pravice do prebivanja zadnjenavedenemu isti državljan Unije prisiljen zapustiti ozemlje Unije kot celoto in bi mu bilo tako onemogočeno dejansko uresničevanje bistva pravic, ki so mu podeljene z njegovim statusom državljana Unije.

Prvo vprašanje v zadevi C-532/19

55 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v zadevi C-532/19 v bistvu sprašuje, ali je treba člen 20 PDEU razlagati tako, da razmerje odvisnosti, ki lahko upravičuje priznanje izvedene pravice do prebivanja na podlagi tega člena, obstaja samo zato, ker morata polnoletni državljan države članice, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, in njegov polnoletni zakonec, ki je državljan tretje države, na podlagi obveznosti, ki izhajajo iz zakonske zveze v skladu s pravom države članice, katere državljan je državljan Unije in v kateri je bila sklenjena ta zakonska zveza, živeti skupaj.

56 Na prvem mestu je treba opozoriti, da je odrasla oseba drugače kot mladoletniki, še posebej, če so otroci zelo mladi, načeloma sposobna živeti neodvisno od svojih družinskih članov. Iz tega sledi, da je priznanje takega razmerja odvisnosti – med dvema odraslima osebama, članoma iste družine – ki ustvarja izvedeno pravico do prebivanja na podlagi člena 20 PDEU mogoče samo v izjemnih primerih, v katerih glede na vse upoštevne okoliščine zadevne osebe nikakor ni mogoče ločiti od njenega družinskega člana, od katerega je odvisna (sodbi z dne 8. maja 2020,

K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji), C-82/16, EU:C:2018:119, točka 65, in z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 56).

57 Iz sodne prakse Sodišča prav tako izhaja, da le dejstvo, da bi si državljan države članice iz ekonomskih razlogov ali zaradi ohranitve družinske skupnosti na ozemlju Unije lahko želel, da bi lahko njegovi družinski člani brez državljanstva države članice prebivali z njim na ozemlju Unije, samo po sebi ne zadošča za ugotovitev, da bi bil državljan Unije prisiljen zapustiti ozemlje Unije, če taka pravica ni podeljena (sodbi z dne 15. novembra 2011, Dereci in drugi, C-256/11, EU:C:2011:734, točka 68, in z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 57).

58 Tako obstoj družinske vezi, naj bo biološka ali pravna, med državljanom Unije in njegovim družinskim članom, ki je državljan tretje države, ne more zadostovati za utemeljitev tega, da se na podlagi člena 20 PDEU temu družinskemu članu prizna izvedena pravica do prebivanja na ozemlju države članice, katere državljan je ta državljan Unije (sodbi z dne 8. maja 2018, K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji), C-82/16, EU:C:2018:308, točka 75, in z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 58).

59 Sodišče je tudi ugotovilo, da načelo mednarodnega prava, potrjeno v členu 3 Protokola št. 4 k Evropski konvenciji o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, podpisani 4. novembra 1950 v Rimu, ki ga pravo Unije v odnosih med državami članicami ne more zanemariti, nasprotuje temu, da država članica lastnim državljanom odvzame pravico do vstopa na njeno ozemlje ali prebivanja v njej na kateri koli podlagi (sodba z dne 4. decembra 1974, van Duyn, 41/74, EU:C:1974:133, točka 22). Ker je tako državljanom države članice priznana brezpogojna pravica do prebivanja na njenem ozemlju, država članica ne more zakonito zahtevati, da mora eden od njenih državljanov zapustiti njeno ozemlje, zlasti da bi spoštoval obveznosti, ki izhajajo iz njegove zakonske zveze, ne da bi s tem kršila tako načelo mednarodnega prava (sodba z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 60).

60 Zato tudi, če pravila države članice v zvezi z zakonsko zvezo – kot to zatrjuje predložitveno sodišče glede španskega prava – državljanu te države članice in njegovemu zakoncu nalagajo, da živita skupaj, taka obveznost tega državljana nikoli ne bi mogla pravno zavezati k temu, da zapusti ozemlje Unije, če njegovemu zakoncu, državljanu tretje države, ne bi bilo izdano dovoljenje za prebivanje na ozemlju navedene države članice. Ob upoštevanju navedenega taka zakonska obveznost zakoncev, da živita skupaj, sama po sebi ne zadostuje za ugotovitev, da med njima obstaja tako razmerje odvisnosti, da bi moral ta državljan Unije v primeru odstranitve njegovega zakonca z ozemlja Unije tega spremljati in zato tudi sam zapustiti ozemlje Unije (sodba z dne 27. februarja 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Zakonec državljana Unije), C-836/18, EU:C:2020:119, točka 61).

61 Vsekakor je iz predložitvene odločbe razvidno, da obveznost zakoncev, da živita skupaj, ki izhaja iz španskega prava, v sodnem postopku ni izvršljiva.

62 Ob tem je treba na drugem mestu poudariti, da je iz predloga za sprejetje predhodne odločbe v zadevi C-532/19 razvidno tudi, da sta državljan Unije in njegov zakonec, ki je državljan tretje države, roditelja mladoletnega španskega državljana, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja v Uniji.

63 V skladu z ustaljeno sodno prakso Sodišča pa je v okviru postopka sodelovanja med nacionalnimi sodišči in Sodiščem, uvedenega s členom 267 PDEU, naloga Sodišča dati nacionalnemu sodišču koristen odgovor, ki mu omogoča rešitev spora, o katerem odloča, tako da po potrebi iz vseh elementov, ki jih je predložilo to sodišče, zlasti iz obrazložitve predložitvene odločbe, izlušči elemente prava Unije, ki jih je treba razložiti ob upoštevanju predmeta spora o glavni stvari (sodba z dne 22. aprila 2021, Profi Credit Slovakia, C-485/19, EU:C:2021:313, točki 49 in 50 ter navedena sodna praksa).

64 Zato je treba preučiti še, ali je treba člen 20 PDEU razlagati tako, da lahko razmerje odvisnosti, ki upravičuje priznanje izvedene pravice do prebivanja državljanu tretje države, obstaja, če sta ta državljan in njegov zakonec, ki je državljan države članice in ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, roditelja mladoletnika, ki je državljan iste države članice in prav tako ni uresničeval svoje pravice do prostega gibanja.

65 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je Sodišče za upoštevna elementa za določitev, ali zavrnitev priznanja izvedene pravice do prebivanja enemu od staršev, državljanu tretje države, za njegovega otroka, državljana Unije, pomeni onemogočenje dejanskega uresničevanja bistva pravic, ki mu jih podeljuje njegov status, saj tega otroka dejansko prisili, da enega od svojih staršev spremlja in tako zapusti ozemlje Unije v celoti, štelo vprašanje varstva in vzgoje otroka ter vprašanje, ali pravno, finančno ali čustveno skrb za tega otroka prevzema eden od staršev, državljan tretje države (sodbi z dne 10. maja 2017, Chavez-Vilchez in drugi, C-133/15, EU:C:2017:354, točka 68, in z dne 8. maja 2018, K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji), C-82/16, EU:C:2018:308, točka 70).

66 Natančneje, pri presoji tveganja, ali je zadevni otrok, državljan Unije, prisiljen zapustiti ozemlje Unije, če se enemu od njegovih staršev, državljanu tretje države, zavrne priznanje izvedene pravice do prebivanja v zadevni državi članici, je treba ugotoviti, ali ta roditelj dejansko skrbi za otroka in ali med njima obstaja razmerje dejanske odvisnosti. V okviru te presoje morajo pristojni organi upoštevati pravico do spoštovanja družinskega življenja, kot je določena v členu 7 Listine Evropske unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju: Listina), pri čemer je treba ta člen razlagati v povezavi z obveznostjo upoštevanja največje koristi za otroka, priznane v členu 24(2) Listine, s katero se pravica tega otroka do rednih osebnih odnosov in neposrednih stikov z obema roditeljema, kot je določena v členu 24(3) Listine, zamenjuje (glej v tem smislu sodbi z dne 1. julija 2010, Povse, C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, točka 64, in z dne 8. maja 2018, K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji), C-82/16, EU:C:2018:308, točka 71 in navedena sodna praksa).

67 Okoliščina, da je drugi od staršev, kadar gre za državljana Unije, resnično sposoben in pripravljen vsakodnevno in dejansko sam skrbeti za otroka, pomeni upoštevni dejavnik, ki pa sam po sebi ne zadostuje za ugotovitev, da med tistim od staršev, ki je državljan tretje države, in otrokom ne obstaja razmerje odvisnosti, tako da bi bil zadnjenavedeni prisiljen zapustiti ozemlje Unije, če bi bila temu državljanu tretje države zavrnjena pravica do prebivanja. Taka ugotovitev mora namreč ob upoštevanju koristi zadevnega otroka temeljiti na vseh okoliščinah tega primera, zlasti na njegovi starosti, njegovem fizičnem in čustvenem razvoju, stopnji njegovega čustvenega razmerja tako s tistim od staršev, ki je državljan Unije, kot z drugim od staršev, ki je državljan tretje države, ter na tveganju, da bo imela ločitev od zadnjenavedenega škodljive posledice za uravnotežen razvoj tega otroka (sodba z dne 10. maja 2017, Chavez-Vilchez in drugi, C-133/15, EU:C:2017:354, točka 72, in z dne 8. maja 2018, K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji), C-82/16, EU:C:2018:308, točka 72).

68 Tako je dejstvo, da tisti od staršev, ki je državljan tretje države, živi skupaj z mladoletnim otrokom, državljanom Unije, eden od dejavnikov, ki jih je treba upoštevati pri ugotavljanju obstoja razmerja odvisnosti med njima, ne pomeni pa nujnega pogoja (sodba z dne 8. maja 2018, K. A. in drugi (Združitev družine v Belgiji), C-82/16, EU:C:2018:308, točka 73 in navedena sodna praksa).

69 Poleg tega je, zlasti ob upoštevanju tega, kar je bilo navedeno v točkah od 65 do 67 te sodbe, mogoče, kadar mladoletni državljan Unije stalno živi z obema roditeljema in če si zato varstvo in vzgojo tega otroka ter pravno, čustveno in finančno skrb za tega otroka vsakodnevno delita ta roditelja, domnevati – kar je mogoče izpodbiti – da obstaja razmerje odvisnosti med tem mladoletnim državljanom Unije in njegovim roditeljem, ki je državljan tretje države, ne glede na to, da ima, kot je bilo poudarjeno v točki 59 te sodbe, drugi od staršev tega otroka kot državljan države članice, na ozemlju katere ima ta družina prebivališče, brezpogojno pravico ostati na ozemlju te države članice.

70 Iz vseh zgornjih preudarkov izhaja, da je treba na prvo vprašanje v zadevi C-532/19 odgovoriti, da je treba člen 20 PDEU razlagati tako, da po eni strani razmerje odvisnosti, ki upravičuje podelitev izvedene pravice do prebivanja na podlagi tega člena, ne obstaja zgolj zato, ker sta polnoletni državljan države članice, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, in njegov polnoletni zakonec, ki je državljan tretje države, v skladu z obveznostmi, ki izhajajo iz zakonske zveze po pravu države članice, katere državljan je državljan Unije in v kateri je bila sklenjena zakonska zveza, zavezana živeti skupaj, ter da mora po drugi strani, kadar je državljan Unije mladoleten, presoja obstoja razmerja odvisnosti, ki upravičuje dodelitev izvedene pravice do prebivanja roditelju tega otroka, državljanu tretje države, na podlagi navedenega člena, ob upoštevanju največje otrokove koristi temeljiti na vseh okoliščinah primera. Kadar ta od staršev stalno živi z drugim od staršev, državljanom Unije, tega mladoletnika, se šteje, da je takšno razmerje odvisnosti izpodbojno.

Prvo vprašanje v zadevi C-451/19

71 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v zadevi C-451/19 v bistvu sprašuje, ali je treba člen 20 PDEU razlagati tako, da razmerje odvisnosti, ki upravičuje priznanje izvedene pravice do prebivanja na podlagi tega člena mladoletnemu otroku, državljanu tretje države, od zakonca, ki je tudi državljan tretje države in ki je zakonec državljana Unije, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, obstaja, kadar morata ta državljan Unije in njegov zakonec v skladu z obveznostmi, ki izhajajo iz zakonske zveze po pravu države članice, katere državljan je navedeni državljan Unije in v kateri je bila sklenjena ta zakonska zveza, živeti skupaj.

72 Uvodoma je treba pojasniti, da čeprav je XU po sprejetju predložitvene odločbe postal polnoleten, bi lahko morebitna pravica XU do pridobitve dovoljenja za prebivanje na podlagi člena 20 PDEU, vsekakor za obdobje, v katerem je bil še mladoleten, imela posledice, ki bi presegale to dodelitev, kot je odškodnina zaradi izgube socialnih dajatev ali, odvisno od primera, pravice do pridobitve drugega dovoljenja za prebivanje na podlagi zakonitega prebivanja na španskem ozemlju (glej po analogiji sodbo z dne 13. septembra 2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, točka 30). Zato dejstvo, da je XU zdaj polnoleten, ne more biti upoštevno za odgovor na prvo vprašanje v zadevi C-451/19.

73 Po tem pojasnilu je treba na prvem mestu poudariti, da je, kot je bilo opozorjeno v točki 47 te sodbe, izvedena pravica do prebivanja, ki se lahko podeli državljanu tretje države na podlagi člena 20 PDEU, subsidiarna, zato mora predložitveno sodišče preučiti, ali bi bil lahko XU na podlagi druge določbe prava Unije upravičen do pravice do prebivanja na španskem ozemlju.

74 Da bi se temu sodišču dal koristen odgovor, je treba najprej poudariti, da je XU, kot je razvidno iz predloga za sprejetje predhodne odločbe, otrok državljanke tretje države, ki ima dovoljenje za prebivanje na španskem ozemlju, in da je bil XU na datum, ko je bila prošnja za dovoljenje za prebivanje v njegovo korist zavrnjena, mladoleten.

75 Glede na te elemente mora predložitveno sodišče preučiti, ali XU na ta datum ne bi mogel biti upravičen do prebivanja na španskem ozemlju na podlagi člena 4(1)(c) Direktive 2003/86.

76 Dalje, poudariti je treba, da v nasprotju s tem, kar trdi španska vlada pred Sodiščem, zgolj okoliščina, da je mati XU sklenila zakonsko zvezo s španskim državljanom in da je rodila otroka s španskim državljanstvom, ne more izključiti možnosti, da bi bilo XU na podlagi Direktive 2003/86 mogoče priznati pravico do prebivanja.

77 Kot je namreč generalni pravobranilec navedel v točkah od 100 do 108 sklepnih predlogov, čeprav člen 3(3) te direktive določa, da se ta direktiva ne uporablja za družinske člane državljana Unije, ostaja dejstvo, da ob upoštevanju cilja navedene direktive, ki je spodbujati združitev družine, in varstva, ki naj bi se z njo priznavalo državljanom tretjih držav, zlasti mladoletnim osebam, uporaba te direktive v korist mladoletnega državljana tretje države ne more biti izključena zgolj zaradi tega, ker je njegov roditelj, državljan tretje države, prav tako roditelj državljana Unije, rojenega v zvezi z državljanom države članice (glej po analogiji sodbo z dne 6. decembra 2012, O in drugi, C-356/11 in C-357/11, EU:C:2012:776, točka 69).

78 Nazadnje je treba pojasniti, da čeprav – kot kaže gre v obravnavani zadevi za tak primer – v zadevni državi članici ni bila vložena nobena prošnja za združitev družine na podlagi Direktive 2003/86, lahko organi te države članice, ko odločajo o prošnji, ali naj državljan tretje države pridobi izvedeno pravico do prebivanja na podlagi člena 20 PDEU, temu državljanu na podlagi te direktive izdajo dovoljenje za prebivanje, če se izkaže, da navedeni državljan izpolnjuje pogoje za uveljavljanje pravice do združitve družine iz navedene direktive.

79 Na drugem mestu, če XU ne bi imel nobenega dovoljenja za prebivanje na podlagi določbe sekundarne zakonodaje Unije ali nacionalnega prava, je treba preučiti, ali člen 20 PDEU omogoča podelitev izvedene pravice do prebivanja temu državljanu tretje države.

80 V zvezi s tem je treba poudariti, kot je bilo ugotovljeno v točki 70 te sodbe, da zgolj okoliščina, da morata mati XU in njen zakonec na podlagi španskega prava živeti skupaj, ne more pomeniti razmerja odvisnosti med njima v smislu člena 20 PDEU. Taka okoliščina zato tudi ne more upravičiti, da XU pridobi pravico do prebivanja na podlagi tega člena.

81 Vendar je mati XU tudi mati mladoletnega državljana Unije, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja. V teh okoliščinah je treba na podlagi člena 20 PDEU še preučiti, ali bi na datum, ko je bila prošnja za izdajo dovoljenja za prebivanje XU zavrnjena, prisilni odhod zadnjenavedenega dejansko pomenil, da mora njegova mati zapustiti ozemlje Unije kot celoto zaradi razmerja odvisnosti, ki naj bi obstajalo med njima, in če bi bilo tako, ali bi odhod matere XU prav tako od njenega mladoletnega otroka, državljana Unije, dejansko zahteval, da zapusti ozemlje Unije kot celoto zaradi razmerja odvisnosti, ki obstaja med tem državljanom Unije in njegovo mamo.

82 S tega vidika je treba poudariti, prvič, da na datum, ko je bila prošnja za izdajo dovoljenja za prebivanje XU zavrnjena, ni nemogoče, da bi prisilen odhod XU s španskega ozemlja njegovo mater dejansko prisilil, da zapusti ozemlje Unije kot celoto. Na ta datum je bil namreč XU še

mladoleten in njegova mati je imela izključno pravico do varstva in vzgoje, tako da ni mogoče izključiti, da je na navedeni datum med tema državljanoma tretjih držav obstajalo razmerje odvisnosti.

83 V zvezi s tem mora biti, kadar je treba – kot v obravnavani zadevi – izjemoma preučiti, ali obstaja razmerje odvisnosti med državljani tretjih držav za namene uporabe člena 20 PDEU, taka presoja opravljena ob smiselnem upoštevanju meril, ki so določena v točkah od 65 do 69 te sodbe, pri čemer se razume, da je treba v primeru, v katerem bi bil mladoletni otrok, ki je državljan tretje države, tisti, ki mu je bilo dovoljenje za prebivanje na ozemlju države članice zavrnjeno in ki zato tvega, da bi bil pravno zavezan zapustiti ozemlje Unije kot celoto, preučiti, ali bi bil roditelj, ki z njim prebiva v tej državi članici, dejansko prisiljen spremljati tega otroka. Po analogiji s tem, kar je bilo navedeno v točki 67 te sodbe, je okoliščina, da lahko drugi od njegovih staršev dejansko skrbi za tega mladoletnika z zakonitega, finančnega in čustvenega vidika, tudi v njegovi državi izvora, v zvezi s tem upošteven element, čeprav kot tak ne zadostuje za ugotovitev, da tisti od staršev, ki prebiva na ozemlju navedene države članice, dejansko ne bi bil prisiljen zapustiti ozemlja Unije.

84 Drugič, tudi če bi bila mati XU dejansko prisiljena zapustiti ozemlje Unije kot celoto, da bi spremljala XU, bi tak odhod lahko prav tako prisilil njenega mladoletnega otroka, državljana Unije, da zapusti to ozemlje. Tako bi bilo, če bi bilo treba na podlagi meril, navedenih v točkah od 65 do 69 te sodbe, ugotoviti razmerje odvisnosti med tem državljanom in njegovo materjo.

85 Zato bi lahko na datum, ko je bila prošnja za izdajo dovoljenja za prebivanje XU zavrnjena, prisilni odhod zadnjenavedenega s španskega ozemlja v praksi prisilil ne le njegovo mater, ki je državljanka tretje države, ampak tudi njenega drugega otroka, ki je državljan Unije, da zapusti ozemlje Unije kot celoto. Vendar mora to domnevo preveriti predložitveno sodišče. Če je ta potrjena, bi bilo treba zato, da se prepreči, da bi bilo temu državljanu Unije zaradi svojega odhoda odvzeto bistvo pravic, ki jih ima na podlagi svojega statusa, njegovemu polbratu, XU, priznati izvedeno pravico do prebivanja na podlagi člena 20 PDEU.

86 Glede na vse navedeno je treba na prvo vprašanje v zadevi C-451/19 odgovoriti, da je treba člen 20 PDEU razlagati tako, da razmerje odvisnosti, ki bi lahko upravičilo priznanje izvedene pravice do prebivanja na podlagi tega člena v korist mladoletnega otroka, državljana tretje države, od zakonca, ki je prav tako državljan tretje države in ki je zakonec državljana Unije, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, obstaja, kadar se v zvezi med tem državljanom Unije in njegovim zakoncem rodi otrok, državljan Unije, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, in bi bil zadnjenavedeni prisiljen zapustiti ozemlje Unije kot celoto, če bi bil mladoletni otrok, državljan tretje države, prisiljen zapustiti ozemlje zadevne države članice.

Stroški

87 Ker je ta postopek za stranke v postopkih v glavni stvari ena od stopenj v postopkih pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. **Člen 20 PDEU je treba razlagati tako, da nasprotuje temu, da država članica zavrne prošnjo za združitev družine, vloženo v korist državljana tretje države, družinskega člana državljana Unije, ki ima državljanstvo te države članice in ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, samo zato, ker ta državljan Unije nima dovolj sredstev zase in za tega družinskega člana, da ne bi postal breme za nacionalni sistem socialne pomoči, ne da bi se preučilo, ali med navedenim državljanom Unije in navedenim družinskim članom obstaja tako razmerje odvisnosti, da bi bil v primeru zavrnitve priznanja izvedene pravice do prebivanja zadnjenavedenemu isti državljan Unije prisiljen zapustiti ozemlje Evropske unije kot celoto in bi mu bilo tako onemogočeno dejansko uresničevanje bistva pravic, ki so mu podeljene z njegovim statusom državljana Unije.**

2. **Člen 20 PDEU je treba razlagati tako, da po eni strani razmerje odvisnosti, ki lahko upravičuje priznanje izvedene pravice do prebivanja na podlagi tega člena, ne obstaja samo zato, ker morata polnoletni državljan države članice, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, in njegov polnoletni zakonec, ki je državljan tretje države, na podlagi obveznosti, ki izhajajo iz zakonske zveze v skladu s pravom države članice, katere državljan je državljan Unije in v kateri je bila sklenjena zakonska zveza, živeti skupaj, in da po drugi strani, kadar je državljan Unije mladoleten, mora presoja obstoja razmerja odvisnosti, ki upravičuje dodelitev izvedene pravice do prebivanja roditelju tega otroka, državljanu tretje države, na podlagi navedenega člena, ob upoštevanju največje otrokove koristi, temeljiti na vseh okoliščinah primera. Kadar ta od staršev stalno živi z drugim od staršev, ki je državljan Unije, se šteje, da je takšno razmerje odvisnosti izpodbojno.**

3. **Člen 20 PDEU je treba razlagati tako, da razmerje odvisnosti, ki bi lahko upravičilo priznanje izvedene pravice do prebivanja na podlagi tega člena v korist mladoletnega otroka, državljana tretje države, od zakonca, ki je prav tako državljan tretje države in ki je zakonec državljana Unije, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, obstaja, kadar se v zvezi med tem državljanom Unije in njegovim zakoncem rodi otrok, državljan Unije, ki ni nikoli uresničeval svoje pravice do prostega gibanja, in bi bil zadnjenavedeni prisiljen zapustiti ozemlje Unije kot celoto, če bi bil mladoletni otrok, državljan tretje države, prisiljen zapustiti ozemlje zadevne države članice.**

Podpisi